

Visokogorski centri za smučanje

C. P.

Zdi se, da so minuli tisti časi, ko so si utirale krepke noge globoko gor skozi Krmo proti Triglavu. Julijci in še posebno Triglav s svojima postojankama Kredarico in Staničevo kočo so bili željni cilj mnogih zimskih in spomladanskih obiskovalcev. V decembru in januarju hrume prek ledenika in bližnje okolice silni viharji, ki raznesejo sneg po vseh razpokah in globelih, pokrajina se spremeni v pravljlično gladki in zaliti smučarski raj. Februarsko sonce umiri viharje, prične se najlepša smuka, ki traja potem vse leto. V letih 1928 in dalje do druge svetovne vojne je zahajalo v ta pravljlični zimski svet mnogo vnetih oboževalcev visokogorskih zimskih lepot. V marcu in aprilu so se vrstili organizirani pohodi iz Mojstrane skozi Krmo, Bohinjska Vratca, Velo polje, Hribarice, Sedmera Jezera, Komno, Vogel v Bohinjsko Bistrico. Kdorkoli je le enkrat užival lepote s tega smučarskega pohoda, ta si je vedno želel v marcu ali aprilu ponovno na to prijetno, čeprav naporno romanje. V vsak alpinistični odsek bi spadalo to romanje vsaj na razdobje nekaj let. Ne samo turisti, tudi alpinisti bi morali poznati ta zimski gorski svet. Pohod v tem okolju je sličen nekoliko dolgim himalajskim maršem, čeprav so pri nas bliže skupaj oskrbovane postojanke, ki jih v Himalaji ni. Toda v preizkušnjo vitalnih sil gornika in alpinista spada ta pohod kljub vsemu.

Vredno je pomisliti, zakaj so vse bolj redki tisti, ki si upajo v ta naš zimski alpski svet. Lahko ugotovimo, da je čas opravil svoje. Današnji človek je bolj praktičen, bolj življenjski, ne privlači ga več tisti romantični prizvok dogajanja in bistva nespremenjene prirode. Še vedno je v gorah na metre snega, še vedno so zimske oblike vse oble in gladke. Še vedno so macesni tako silni in mirni, nebo živomodro in skale bele.

Lagodje, udobnost, to je tisto, kar hromi dejavnost današnjega človeka. Avto, motor, avtobus, v glavnem motorizacija; do tam, kjer pripelje vozilo, gre človek občudovat prirodo, dalj se mu ne da. Če naredi nekaj korakov, že krepko hrope, mišice so mu ohlapne, arterioskleroza in zamaščenje sta spremljevalca motorizacije. Redki so tisti, ki se kljub motorizaciji niso predali in izkoriščajo vozilo zato, da gredo lahko čim večkrat do podnožij velikanov in od tam tudi peš naprej.

Tudi žičnice so nujno zlo dvajsetega stoletja. Lagodno prepeljejo turista v osrčje gora. Pri nas še ni mnogo teh naprav. Krvavec, Pohorje in Vitranc so zaenkrat prvi znanilci svojega časa.

Pripravlja se važno dejanje na poti komercializiranega turizma, vdor v Triglavsko okolje, na Velo polje. Prirodne lepote bodo s tem izgubile na svoji privlačnosti, s tem se moramo sprijazniti, toda to bo treba žrtvovati. Pri tem sta dva vidika: po prvem je vredno opremiti s komunikacijami gorski svet, ki na ta način oživi in prinaša narodu dohodek; po drugem gledišču pa naj bi bila priroda kot narodni park neoskrunjena in bolj privlačna, toda le tistim redkim, ki si upajo v divji gorski svet.

Danes se po svetu mnogo razmišlja o napakah, ki so bile storjene pri gradnji visokogorskih središč, zato je osnovno vodilo pri gradnji najnovejših, da se čim manj izmaliči gorsko okolje. Telefonske in električne napeljave,

plotovi z bodečo žico, ceste in vsa ta moderna navlaka je tisto, kar ubije sliko pokrajine. Vse to se da skriti v zemljo, razen cest in plotov seveda.

Pri planiranju zimskega središča na Velem polju smo zagrešili morda nekoliko napak. Zamišljena je najprej izgradnja ceste kot podaljšek preko Pokljuke, Rudnega polja na Velo polje. V teh višinah so snega prosti meseci le junij, julij, avgust in september. Gradbena dejavnost torej 4 do 5 mesecev. Drugi problem bo pluzenje ceste, saj je znano, da se ne izplača pluziti niti grossglocknerske ceste, ki ima mednarodni pomen. Gradnja ceste bo trajala verjetno več sezon po pet mesecev in bo neprimerno dražja od moderne žičnice, ki bi jo potegnili od koderkoli na Velo polje.

S temi problemi naj se ubadajo drugi, za ljubitelje prirode vstajajo druga vprašanja. Cesta, ki bi držala prav na Velo polje, bi pomenila konec lepote in miru tega gorskega sveta. Cesta bi se morala ustaviti pred samo gorsko kotlino, tam bi morali stati tudi hoteli. Velo polje naj bi ohranilo svojo prirodno lepoto, svojo poletno pastirsko romantiko. Anglež ali katerikoli tujec bo dejal, da ima v Londonu lepše bencinske črpalke, tu na Velem polju pa hoče videti čisto prirodno okolje. O tem se spleča razmišljati.

Zanimivo je, da žičnice ne pokvarijo v taki meri tisto pravo, gorsko, planinsko, alpsko vzdušje, kakor to store ceste. Bencinski vonj in ropot motorjev močno moti planinski mir, živali zapuščajo take kraje; žičnice vplivajo na vse to v mnogo manjši meri.

S cesto na Velo polje se bo predvsem odprl turistični promet v poletnih mesecih. Pozimi bodo tam nepričakovane težave, saj morajo na primer cesto na Glockner zapreti ob vsaki najmanjši poledici; toda poleti bo prišla cesta do izraza. Klasična smer, ki jo je izpodrinila moderna smer skozi dolino Vrata iz Mojstrane, bo spet oživila. Poleti bodo obiskali tisoči in tisoči Triglav z Velega polja, od tu bo dosegljiv v treh urah. Čas vzpona se bo skrajšal še bolj, ko bo zgrajena žičnica z Velega polja do Planike. V višini Planike imamo v normalnih zimah kot posledico sneg skoraj vse leto in tu kakor tudi na severni strani bo možno izkoristiti vse leto za smučanje.

Pravo turistično smučanje v neizmernem prostranstvu triglavskega okolja bo zaživelo v dolgi spomladanski zimi. Marec, april in maj so najlepši smučarski meseci na višinah iznad 1800 do 2400 m, iznad 2400 m so možnosti odlične smuke tudi še v nadaljnjih poletnih mesecih. Razmere se bodo seveda spremenile glede na tisto klasično dobo turističnega smučarskega vandranga, pri katerem si srečal vedno iste ljudi ob nekem določenem času na določenem kraju, vsi so se poznali med seboj, vsi so bili v nekem vedrem pravem gorskem razpoloženju. Nepozabni so spomladanski spusti s Kredarice v Krmo, na ledenik in naprej skozi Kot ali za Cmirom, tudi na Velo polje se pride s Kredarice ali na Planiko in od tam na prostrana smučišča proti Sedmerim jezerom.

Seveda je povsem prirodno, da bodo z žičnicami prišli na ta prostrana smučišča desetisoči namesto nekaterih vztrajnih posameznikov. Nastopili bodo problemi za GRS, potrebne bodo stalne reševalne patrolje, ki bodo na mestu pri nesrečah, kakor je to urejeno na primer v Švici. Na vseh standardnih progah bo morala delovati brežhibno telefonska služba za hitro obveščanje. V Davosu imajo na primer na vsaka dva kilometra telefon, po katerem direktno alarmiraš reševalce. Za težke poškodbe služi helikopter. Nastopile bodo tudi pogostejše nesreče s plazovi, ki jih je v triglavskem območju mnogo.

Perspektive so v vseh pogledih raznovrstne.

Tudi za Vogel in Komno se obetajo žičnice.

Ta bohinjski svet pod Triglavom je v zimski obleki morda še mnogo lepši kakor poleti, obilica snežnih padavin je jamstvo za nadaljnji razvoj zimskega turizma. Ali bodo morda s tem izumrli tisti vztrajni, tihi ljubitelji gorske samotnosti, ki smo jih srečali v samotni na svojih poteh? Morda jih bo res manj, toda praksa kaže, da se ohrani v vsakem narodu nekaj tistih himalajsko utrjenih ljudi, ki vztrajajo vsem žičnicam navkljub pri svojih asketskih podvigih. Čas prinese svoje, toda tudi onim drugim bodo še ostali vrhovi brez jeklenih drog.

Po direktni na Aiguille Verte

METOD HUMAR

Mesec je že osvetlil gore nad Chamonixom.

Ne morem spati. Kako bo jutri, me skrbi. Na Aiguille Verte hočeva po Charlet-Platonovi smeri. Prvič sva v teh gorah; izkušenj v ledu nimava. V naših gorah ne najdeš takega ledu, kot je tu. Stena, po kateri bova plezala, je izrazita ledna tura. Tisoč metrov.

Med premišljevanjem, kaj naju čaka, zaspim.

Ob dveh zjutraj zlezeva iz spalnih vreč. Na kopni skali pod Drujem plapolajo trije plamenčki, tiho, skoraj sramežljivo, kot da bi se bali zmotiti skrivnostno tišino spečih velikanov.

Švicarja tudi ne govorita, v Bonattijev steber gresta; ne da se jima govoriti. Pa saj besede niso potrebne, ko so ture že stokrat preplezane v mislih.

Poljaka sta živahnejša. Namenjena sta v isto smer kot midva. »So dereze v redu?« »So.« »Greva!«

Molče se napotiva za drobnim snopom svetlobe žepne svetilke.

»Počakaj!« »Kaj je?« »Dereze.«

Poljaka sta le še drobna luč na ledeniku Nant Blanc. Na Montenversu je zapiskal prvi vlak v pozdrav mlademu jutru.

Še meni se pokvari vezava. Dan je, ko vstopiva v steno. Plezava istočasno. Če bi tu varovala, v treh dneh ne prideva na vrh. Hitro napredujeva in Poljaka nista več tako daleč. Motijo naju le ledeni žlebovi, preko katerih je treba.

Če bo šlo tako, bova ob enajstih na vrhu, mislim, ko stopam v Tonetove stopinje.

V pičlih treh urah sva pod poledenelo steno.

Sedaj bo šlo zares, tu je ključ smeri. Kako je trd led, sem videl v ledenih žlebovih, ko je Tone mimogrede zabil ledni klin. Jaz sem ga moral spotoma izbiti.

Še nekaj klinov za pas. Že visim na poledenelih oprimkih v skalni steni. Tako, tale U klin dobro drži, meter nad njim poje drugi. Dva metra prosto. — Snamem rokavice — toplo mi je. Spet klin, dobro, da ga imam kam skriti. Tipam po majavi luski, pa je ne morem doseči. V drobno poklino bom zabil klin in lusko bom z lahkoto dosegel. Klin — Kje je? Ni ga. Saj sem jih imel kakih šest. Pogled navzdol — vsi tičijo v skali. Pa prosto. Kaj pa na stojišču?

Po vrvi se spuščam nazaj k Tonetu. Nepreviden gib in dobra s krznom podložena rokavica gre po ledenem žlebu na ledenik Nant Blanc. Še srečno

Aiguille Verte, z vrisano direktno smerjo

vožnjo ji voščim in že povzemam vrvi. Tone je kot bi mignil pri mojem najvišjem klinu. Više že srebrno zazvoni »cassin« v trdem granitu. Stoji na luski, še nekaj metrov, pa bo na stojišču, verjetno še toplem od stopinj mlajšega Poljaka.

Zebe me, iz nahrbtnika mi je sedajle nemogoče vzeti rokavice.

»Naprej!« Teško sem čakal te besede.

»Počakaj, v prste se mi je zanohtalo.« Uh, kako boli! Naprej je treba.

»Greš ti?« »Ne, sem preveč trd,« mu odgovarjam. Cepetam z nogami, poprijemam vrvi; za silo sem se ogrel. Tone pa seka drobne oprimke v navpično poledenelo steno. »Še dva metra in spet bo dobro,« mi govori. Da sta ta dva metra najtežja, vidim, ko z razrahljano vezjo na derezi plezam do stojišča, ki se koplje v soncu. Poljakov ne vidiva več; vsaj dve uri sta pred nama. Onadva imata najbrž boljše dereze, kot so naše. Ko bi vsaj sonca ne bilo! Nikdar si nisem predstavljal takega plezanja. Ves dan že plezava brez počitka, brez stojišča, neprenehoma vihteč cepin. V nogah čutiva, da so dereze odveč in nahrbtnika sta tako nabita, kot da greva za novoletne praznike v domače gore. Pa še to vroče sonce. Ko bi se vsaj kam lahko usedel, pa nič, samo strma snežna, včasih ledena strmina in za priboljšek še poledenele skale. Plezanje v Centralnih Alpah ni plezanje, ampak garanje. Da bi vsaj imela dobre dereze! To premišlujem, ko noge in roke avtomatično delajo ta dan že tisočkrat ponovljene gibe.

V plaznici naju sprejme toča ledenih izstrelkov, ki padajo s serakov. Včasih kak kos prav nevarno zašumi mimo najinih ušes, pa se tudi temu privadiva. Čemu se danes še nisva?